

Песникиња лирског осећања живота, са истанчаном перцепцијом за природу и опредељењем да је и сам човек део природе, подложен њеним законима и тајнама, траје у овој биографско-историјској студији у органској вези са избором текста и највише с примереним избором наслова: „Завичај песнику”. Ова синтагма би могла да се употреби и у инвертном облику – песник завичају, а да нимало не окрњи ни смисао, ни садржај студије, избора и међунасловова у књизи. Стога се неизоставно намеће још једна одредница коју треба осветлити: **п е с н и к у з а в и ч а ј у .**

Мада су песници опште добро човечанства, а сама поезија детињство лепе литературе и у поменутој књизи, избором стихова и прозним сегментима, а и у животу Десанке Максимовић, као њен прапочетак, есенција и надахнуће егзистира њен завичај – Бранковина. Од графичког приказа Бранковине (са легендом), преко текста, фотографија и аутентичних цитата саме песникиње, с нескривеном љубављу за историјски значај и необичност тог предела, траје доживљај да је Бранковина била и остала Десанкина Аркадија – предео настанка и сталног враћања изворима и надахнућу.

Данашњи изглед Десанкиног детињства у Бранковини, настављен на историју и здања из доба Ненадовића, открива уствари сву снагу њене поезије, сву топлину и непролазну актуелност. Јер је још и Светозар Марковић рекао да песници треба да буду пробуђени део народа. Ту своју музу, виђену и стечену у Бранковини, песникиња је с поносом носила на свом животном путу од Београда, Париза, Дубровника, до најудаљенијих градова наше планете.

Одређујући тематски њену поезију у историји књижевности, а и у посматраној студији, речено је да је Десанка песник природе и љубави. Можда би то и била широка одредница да у овом амбијенту она није доживела та најтананија осећања и претворила их у оду радости: животу, раду и добробити свих људи, а надасве свога народа.

Дакле, онолико колико је песникињи значео њен идилични завичај, толико је и завичај осетио дивљење, поштовање и потребу да та осећања определи и преда на употребу онима који долазе. Уз подршку, донаторство и на радост песникиње и академика Десанке Максимовић.

А да све не би остало само дивљење, уз поштовања достојну и први пут, можда комплетну библиографију, у књизи су и резимеи на три светска језика као препорука за велики свет, за који нема малих песника, иако долазе из малих народа.

Треба истаћи и квалитетну техничку и графичку обраду студије, као и ауторов смисао за фактографски рад.

Славница Степановић

Љубица НОЖИЦА, ГОДИНЕ РАСТА, ГИРО „Милић Ракић”, Ваљево 1984, 144.

Невелико дело професорке Ножице може се увек, изнова читати. Ако пођемо од самог наслова, осећамо то слагање доживљаја као формирање година неког дрвета, чиме оно постаје дебље и старије. У овој несвакидашњој прози и у жанровском и у исповедном смислу, године раста су године рата.

У прецизно лоцираном амбијенту према којем нараторка има један топао и припадајући однос, догађа се одрастање једне СКОЈ-евске генерације. Избегавајући зналачки задуживање историје својим дејствовањем, цела једна генерација истоветно живи, има узор, конспиративност, осећај солидарности. Бити као они, одважни и одрасли још у доби када се из безазленог и необавезног детињства прелази у разбарушену младост. И уз све то, сазрети за подвиге Павла Корчагина, јунака Марк Твена и друге јунаке социјалистичке литературе.

Само аутор интелектуалне вокације уме да сачува дискретност и непристрасност у описима и преживљавањима ратне збиље. Без намере да своје сазревање пресели у легенду, ово дело говори о колективном духу тадашње генерације, истоветном за читаву земљу.

Дотичући се и животних реалија и имена у историју транспонованих, дело не одише пуком фактографијом, нити самом документарношћу.

У романсираном дневнику лирског надахнућа егзистирају и породични односи, са јасним пресеком породичне хијерархије. Ту је и неизбежна мати и њен оправдани страх за децу „новијег несташлука”. Присутствовали смо и кружоцима марксистич-

тичког самообразовања и тајанственим састанцима на једино њиховој Пећини и бојкоту професора и часа немачког језика. Дакле, индивидуалном отпору једног колектива и једне дубоко свесне младости.

Видели смо и несхватљиво чуђење и сумњу у победу када су поред немачког војника пронели пропагандни „Пролетер”. Осетили смо и непредимензионирани страх пред блиском смрћу, чиме се ово дело досегло принципа самодовољности и аутентичности.

И све то казано обично, понекад уз тонове сатиричног, а надасве животно. Рат у урбаној средини и рат као непријатељ људског рода, а поготову младости и ведрице.

За ауторку је дорастање могућем облику отпора и дорастање тој најлепшој људској тежњи – слободи.

Славица Степановић